

АКТУАЛЬНЕ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХИСТУ ПРАВА НА ЖИТТЯ ЗА КОНСТИТУЦІЙНОЮ РЕФОРМОЮ В УКРАЇНІ

Теремцова О.
(аспірант)

Анотація: У статті розглядаються особливості реалізації захисту права на життя за чинним законодавством регіональним та міжнародним законодавством. Автором зроблений аналіз сфери відповідальності держави за порушення права людини на життя.

Ключові слова: право на життя, відповідальність, захист.

Аннотация: В статье рассматриваются особенности реализации защиты права на жизнь по действующему законодательству региональным и международным законодательством. Автором сделан анализ сферы ответственности государства за нарушение права человека на жизнь.

Ключевые слова: право на жизнь, ответственность, защита.

Teremtsova O.M. Actual issues of realization of the right to life for constitutional reform in Ukraine

Life has many meanings notions, this notions depend of the giled of application. The biological definition is based on the phenomenon of life, the appearance, and considers the molecular structure and functions of a cell. The social meaning, life is society and human activities in various forms. We are can't using any one approach in the concept of life in the legal aspect. Social and biological in person is in a the inextricable relationship. The notion of "life" – is biosocial category as defined should be based on the principle of dialectical interaction of social and biological. Philosophical understanding of "life" is based on an understanding of it as a form motion of matter.

Protection is one of the most important and effective safeguards the existence of civil law. The right to protection – a subjective right of a person, that is the type and measure of possible (permissible) behavior to protect their rights. The immediate source of the right to life is the Constitution of Ukraine. According art 3 of the Constitution «An individual, his life and health, honour and dignity, inviolability and security shall be recognised in Ukraine as the highest social value.» Human rights and freedoms, and guarantees thereof shall determine the essence and course of activities of the State. The State shall be responsible to the individual for its activities. Affirming and ensuring human rights and freedoms shall be the main duty of the State.

According to the contents of this article, human rights – the fundamental constitutional principles in Ukraine, whose action in accordance directs the totality of social and political relations.

The right to life is absolute in origin, but the law sets a number obmezhan that set limits protect this right. Legal basis for deprivation of the right to life is a necessary part of legal regulation of this right and an important means of legal influence on the behavior of citizens. Due to the possibility of taking life right to life should be further guaranteed and protected.

Захист є однією з найбільш вагомих та ефективних гарантій існування права. Право на захист – це суб'єктивне право певної особи, тобто вид і міра її можливої (дозволеної) поведінки із захисту своїх прав. Безпосереднім джерелом права людини на життя є Конституція України. Ст. 3 проголошує, що «Людина її життя і здоров'я, честь і гідність недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Україна проголошує себе правовою державою, отже повинна захищати всі права людини та громадянина. Саме забезпечення прав та свобод людини є головним обов'язком держави.

Відповідно до змісту цієї статті, дотримання прав людини – фундаментальна конституційна засада в Україні, дія якої відповідно спрямовує всю сукупність суспільно-політичних відносин.

Відповідно до ст. 27 «Кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини.

Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань».

Право на життя є першим з невід'ємних прав людини. Виходячи з цього, ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Без дотримання цього права всі інші права не мають цінності і корисності, тому воно має охоронятись законом.

Також з конституційного положення випливає; що Конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України. (ст. 64 Конституції України) [1].

Що ж стосується реалізації особи права на захист, то кожна особа має право на захист свого права у разі його порушення, невизнання чи оспорювання. Право

уповноваженої особи на захист порушеного права включає в себе можливість застосування до порушника заходів що дозволяють або припинити правопорушення або відновити порушене право.

Під порушенням слід розуміти такий стан суб'єктивного права, за якого воно зазнало протиправного впливу з боку правопорушника, внаслідок чого суб'єктивне право уповноваженої особи зменшилося або зникло як таке. Порушення права пов'язане з позбавленням його носіями можливості здійснити, реалізувати своє право повністю або частково.

Невизнання – це дії учасника цивільних правовідносин, який несе юридичний обов'язок перед уповноваженою особою, що спрямовані на заперечення в цілому або у певній частині суб'єктивного права іншого учасника цивільних правовідносин, внаслідок якого уповноважена особа позбавлена можливості реалізувати своє право. Такий несприятливий наслідок може бути як за абсолютних, так і за відносних цивільних правовідносин.

Оспорювання – це такий стан цивільних правовідносин, за якого між учасниками існує спір з приводу наявності чи відсутності суб'єктивного права у сторін, а також: належності такого права певній особі. Оспорене право, ще непорушено, але викликає невизначеність у праві, зумовлена поведінкою другої сторони стосовно уповноваженого.

Реалізація права на захист здійснюється особою шляхом:

3) оскарження неправомірних дій, в результаті яких було порушено її права та свободи в судовому порядку;

4) звернення за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

5) звернення за захистом своїх прав і свобод відповідних міжнародних судових установ чи відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна, – після використання всіх національних засобів правового захисту.

Правовий захист є результатом реалізації права на захист і, перш за все права на судовий захист, яке передбачено Конституцією України [1].

Особа має право також на самозахист своїх прав від порушень і протиправних посягань. Самозахистом є застосування особою, право якої порушено, засобів протидії, які не заборонені законом та не суперечать моральним засадам громадянського суспільства. Способи самозахисту можуть обиратися самою особою або визначатися договором, законом або іншими нормативно-правовими актами. Ці способи мають відповідати змісту права, що порушене, характеру дій, якими воно порушено, а також наслідками, що спричинені цим правопорушенням.

На сучасному етапі право на життя в Україні головним чином регламентують Конституція України, ЦК України, Основи законодавства України про охорону здоров'я. Конституція України як Основний закон держави декларує основні права і свободи громадян, утверджує їх вагомість, цінність та особливу охорону державою. Основи законодавства про охорону здоров'я сприяють своїми нормами, перш за все, встановленню стандартів безпечного для життя та здоров'я умов. Проте, основним благом, з приводу якого створено даний закон, є здоров'я кожного. Між тим, погіршення стану здоров'я, або перебування людини значний час в умовах, які погіршують її самопочуття та нормальний фізичний і фізіологічний розвиток та процеси, що може призвести до смерті, є порушенням права на здоров'я, яке в деяких випадках може бути призвести до порушення права на життя. Отже, основним джерелом правового регулювання відносин у сфері права на життя є ЦК України, який розкриває його зміст, всебічно регулює та охороняє його елементи.

ЦК України виходить з того, що право на життя та здоров'я треба розглядати як категорію більш широку, об'ємну, таку, що викликає необхідність перегляду

низки юридичних концепцій та вимагає розробки нових підходів до правового регулювання у цій сфері на сучасному етапі.

Особливо важливо відмітити той факт, що стаття Цивільного кодексу, яка проголошує право на життя, фактично містить положення, яке стверджує абсолютність цього права, на відміну від Конституції України. А саме, в ст. 27 Конституції України зазначено, що ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. [1] А ст. 281 ЦК України містить положення про невід'ємність права на життя, можливість людини вимагати недоторканності свого життя, право захищати своє життя та здоров'я, а також життя і здоров'я іншої фізичної особи від протиправних посягань, можливість проведення медичних, наукових та інших дослідів лише щодо повнолітньої дієздатної фізичної особи за її вільною згодою, проведення стерилізації лише за бажанням повнолітньої фізичної особи, право на штучне запліднення та перенесення зародка в жіночий організм, а також можливість штучного переривання вагітності. Тобто, за ЦК України особа не може бути в принципі позбавлена життя, ні за яких умов, без будь-яких застережень, життя – це абсолютна цінність, яка саме завдяки своїй природі повинна охоронятися всебічно, без виключень – абсолютно. [2]

Відповідно до міжнародної конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [3] встановлює обмеження з права на життя «Позбавлення життя не розглядається як таке, що вчинене на порушення цієї статті, якщо воно є наслідком виключно необхідного застосування сили:

- а) для захисту будь-якої особи від незаконного насильства;
 - б) для здійснення законного арешту або для запобігання втечі особи, яку законно тримають під вартою;
 - св) при вчиненні правомірних дій для придушення заворушення або повстання».
- Отже характер права гарантованого ст.2 Конвенцією – не абсолютний.

За структурою ст.2 конвенції закріплює наступні повноваження держави, які направлені на захист права на життя:

- позитивні обов'язки (те що держава зобов'язана зробити);
- негативні обов'язки (держава зобов'язується втриматись від певних дій);
- процесуальні (обов'язок проводити незалежне та неупереджене розслідування).

Таким чином держава буде нести відповідальність в наступних випадках:

По – перше, держава має передбачити у своєму законодавстві правові механізми захисту права на життя, тобто забезпечити захист права на життя законом;

По – друге, держава зобов'язана вживати превентивні заходи, спрямовані на охорону життя особистості;

По – третє, держава зобов'язана проводити ефективне розслідування кожного випадку порушення права на життя.

Зазвичай складність захисту права на життя, відповідно до стандартів конвенції, полягає саме в доведенні того, що держава має нести відповідальність за смерті особи. Аналізуючи практику ЄС, дуже часто Суд константував порушення статті 2 конвенції саме за те, що держава не забезпечила відповідним захистом особу до факту його вбивства або не провели незалежне та неупереджене розслідування по факту смерті. Суд оцінює, чи було застосування тих або інших заходів абсолютно необхідним. Вбивство озброєного нападника поліцією оцінюється як таке, що не порушує статті 2, якщо буде проведено ретельне розслідування і доведено, що позбавлення життя було необхідним. Проте Суд вважає, що держава повинна навести переконливі докази невинуватості своїх агентів, які порушили статтю 2, тобто в цьому разі діє презумпція винуватості держави. Також слід зазначити, що у разі смерті особи у місцях позбавлення волі, існує презумпція винуватості держави. [4]

Отже природне право людини на життя, є абсолютним за своїм походженням, але законодавство встановлює цілу низку обмежень, які встановлюють межі захисту цього права. Правові основи позбавлення права на життя є необхідною складовою правового регулювання цього права і важливим засобом правового впливу на поведінку громадян. У зв'язку з можливістю позбавлення життя право на життя повинно ще більше гарантуватися і захищатися. Правове регулювання і захист прав і свобод людини, як на міжнародному рівні, так і на рівні внутрішньодержавного права, в сучасних умовах, набуває особливого значення. Тому слід прагнути до відповідності положень внутрішньодержавного права у сфері прав людини міжнародним стандартам. Міжнародні стандарти у сфері захисту прав людини, які розглядаються міжнародним співтовариством як загальнообов'язкових принципів і норм міжнародного права.

Головним у вирішенні питання про захист права людини на життя є розширення сфери відповідальності держави за видання законів, недостатньо чітко регламентують право на життя, а також органів державної влади та їх посадових осіб – за незаконні дії (або бездіяльності) у сфері реалізації нормативно-правових актів, що стосуються реалізації права на життя. Висока правова культура протидіє прагненню держави стати вище права і закону. Це є одна з найважливіших гарантій прав та інтересів людей.

Список використаних джерел

4. Конституція України. Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. // Верховна Рада України; Конституція, (відомості Верховної Ради України (ВВР)), 1996, № 30, ст. 141); {Текст Конституції України відповідає тексту, що існував до внесення змін Законом «Про внесення змін до Конституції України» № 2222-iv від 08.12.2004}; – Тлумачення від 25.01.2012, підстава v003p710-12. – Режим доступу: – <http://zakon2.rada.gov.ua>.
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №435-IV//Відомості Верховної Ради України (ВВР). Електронний ресурс. – Режим доступу: – <http://zakon5.rada.gov.ua>.
6. Про захист прав людини і основоположних свобод. КОНВЕНЦІЯ. – Електронний ресурс. – Режим доступу: – <http://zakon5.rada.gov.ua>.
7. Методичні рекомендації для центральних органів виконавчої влади щодо застосування в законотворчій діяльності Конвенції про захист прав і основних свобод людини Електронний ресурс. – Режим доступу: – <http://zakon3.rada.gov.ua>.

УДК 342.734.351.84

ЗДІЙСНЕННЯ ГРОМАДЯНАМИ УКРАЇНИ ПРАВА НА СОЦІАЛЬНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Ткаченко Л.Г.

(старший викладач кафедри цивільного права та процесу Національного університету
ДПС України)

Анотація. Дана стаття розглядає правові основи визначення реалізації права громадян України на соціальне обслуговування. Висвітлені права людини, як основоположне соціальне підґрунтя, яке покликане визначити високий правовий статус індивіда, автономної особистості, яка не поступається становищу держави, як носію влади.

Ключові слова. Права громадян, соціальне обслуговування, соціальне забезпечення громадян України.

Аннотация. В статье рассматриваются правовые основы определения реализации права граждан Украины на социальное обслуживание. Права человека освещаются как основополагающая социальная подоплека, которая призвана определить высокий правовой статус индивида, автономной личности, которая не уступает положению государства, как носителю власти.

Ключевые слова. Права граждан, социальное обслуживание, социальное обеспечение граждан Украины.

Summary. The article examines the legal framework determining the right of citizens of Ukraine to social services. Human Rights highlighted as a fundamental social dimension, which is designed to identify high legal status of the individual, autonomous individual who is not inferior to position the state as power holders.

Key words. The rights of citizens, social services, social welfare of citizens of Ukraine.